

نقش واسطه‌ای پردازش هیجانی در رابطه حالات فراشناختی بر گرایش به شبکه‌های مجازی در دانش‌آموزان تیزهوش

چکیده

زمینه: فضای مجازی ابعاد زیادی از زندگی انسان‌ها را پوشش می‌دهد و این گرایش به فضای مجازی می‌تواند تحت تاثیر ابعاد شناختی و هیجانی باشد. هدف پژوهش حاضر بررسی نقش واسطه‌ای پردازش هیجانی در رابطه حالات فراشناختی بر گرایش به شبکه‌های مجازی در دانش‌آموزان تیزهوش بود.

روش کار: روش پژوهش، توصیفی-همبستگی و به طور خاص مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش حاضر تمامی ۳۰۰ دانش‌آموزان تیزهوش مدرسه سمپاد متوسطه دوم در مقطع یازدهم رشته تجربی در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸، در شهر گرگان بودند که به روش سرشماری انتخاب شدند و با پرسشنامه شبکه‌های مجازی مجردی و همکاران (۱۳۹۳)، پرسشنامه پردازش هیجانی باکر و همکاران (۲۰۱۰) و پرسشنامه فراشناخت حالتی اونیل و عابدی (۱۹۹۶) ارزیابی شدند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از معادلات رگرسیونی با نرم افزار SPSS نسخه ۱۸ و Amos نسخه ۲۳ استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد، بین حالات فراشناختی و پردازش هیجانی با گرایش به شبکه‌های مجازی رابطه‌ی منفی معنی‌دار وجود دارد. مدل پژوهش دارای برازش بوده و تایید شد و $0/330$ از واریانس گرایش به شبکه‌های مجازی توسط حالات فراشناختی و پردازش هیجانی مورد تبیین قرار گرفت. پردازش هیجانی در رابطه‌ی بین حالات فراشناختی با گرایش به شبکه‌های مجازی نقش واسطه‌ای دارا بود.

نتیجه‌گیری: تغییرات گرایش به فضای مجازی بر مبنای مستقیم حالات فراشناختی و غیرمستقیم پردازش هیجانی در دانش‌آموزان تیزهوش قابل تبیین است و این پژوهش تلویحات کاربردی برای مشاوران مدارس دارا می‌باشد.

واژگان کلیدی: پردازش هیجانی، حالات فراشناختی، گرایش به شبکه‌های مجازی، دانش‌آموزان تیزهوش

^۱ دانشجوی دکتری، گروه روانشناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

^۲ استادیار، گروه روانشناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

^۳ دانشیار، گروه روانشناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

^۴ استادیار، گروه روانشناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

* نشانی نویسنده مسئول:

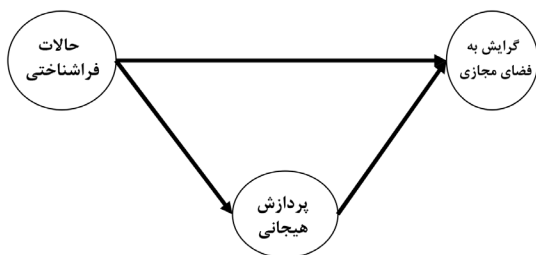
گروه روانشناسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران

تلفن: ۹۸-۶۱-۹۹۴۸۴۷۴

نشانی الکترونیکی: Makvandi_b@yahoo.com

مقدمه

در خصوص گرایش تیزهوشان، Lavrijsen و همکاران و Janassen نشان دادند که گرایش دانش آموزان تیزهوش به فضای مجازی به عنوان فضایی امن برای این افراد، به دلیل آن که محیط چندان نمی‌تواند نیازهای آنان را مرتفع نماید، رو به افزایش است و حتی می‌تواند سطح کیفیت زندگی و تعاملات آنان در محیط ارتباطی با خانواده و معلمان را تحت تاثیر قرار دهد (۲۲ و ۲۱). از طرفی دانش آموزان تیز هوش با توجه به آن که همواره محتوای آموزشی از سطح زمینه ای شناختی رفتاری آنان پایین تر می باشد در امر آموزش گاه‌ها دچار نقص‌های زیادی مانند دلزدگی می گردند (۲۳). از طرفی دایره‌ی ارتباطی گروه همسالان کوچک‌تر و محیط به شدت رقابت پرور سبب می‌شود که بعضاً مشکلات هیجانی و رفتاری و حتی سرخوردگی‌های بیشتری را تجربه نمایند که عاملی است که این افراد به فضای مجازی پناه ببرند (۲۴). میزان گرایش‌های افراطی به شبکه‌های مجازی علاوه بر آن که بر زندگی خانوادگی آنها تأثیر منفی می‌گذارد، سبب می‌شود که زمان کمتری را با خانواده صرف کنند (۲۵) و احساس تنهایی و افسردگی و کمبود عزت نفس در آنها بیشتر می‌شود (۲۶). این افراد از جنبه‌های مالی، جسمانی و فرهنگی نیز آسیب‌های بیشتری را پذیرا می‌شوند (۲۷). لذا در راستای برطرف کردن خلاء موجود میان مطالعات در اجماع یافته‌های گذشته در شکل یک مدل، هدف از پژوهش حاضر نقش واسطه‌ای پردازش هیجانی در رابطه حالات فراشناختی بر گرایش به شبکه‌های مجازی در دانش آموزان تیزهوش می باشد (شکل ۱).

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

روش کار

پژوهش حاضر، از لحاظ هدف، از نوع کاربردی و روش پژوهش توصیفی-همبستگی از نوع مدل یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش حاضر، تمامی ۳۰۰ دانش‌آموزان تیزهوش مدرسه سمیاد متوسطه دوم در مقطع یازدهم رشته تجربی در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸، در شهر گرگان بودند. در این پژوهش برای تعیین حجم نمونه با توجه به تعداد متغیرهای مشاهده شده و تخصیص ضریب ۱۰ برای هر متغیر مشاهده شده (۲۴ متغیر مشاهده شده در مدل) به روش

استفاده از تکنولوژی‌های نوین یکی از جلوه‌های آشکار دنیای پیش‌رو بوده (۱) و شبکه‌های مجازی نیز به عنوان یکی از ابعاد نوپای این فن-آوری‌های جدید جهان معاصر، نقش به‌سزایی در تغییر و تحول زندگی افراد جامعه دارد (۳ و ۲). عیب اصلی ارتباط‌های شبکه‌های مجازی آن است که ارتباط در شبکه‌های مجازی، اساساً بر متن استوار است و بنابراین، از نشانه‌های بصری و شنیداری در تعامل‌های رودررو بی‌بهره است (۴). مطالعات اخیر نشان داده‌اند که یکی از ابعاد بسیار تعیین‌کننده در میزان گرایش افراد به شبکه‌های مجازی سطح شناخت فراشناخت می‌باشد. از جمله سازه‌های شناختی مطرح که بر فرآیند یادگیری و عملکرد تحصیلی اثرگذار است، فراشناخت است (۷-۵). فراشناخت به ساختارهای روان‌شناختی، دانش، وقایع و فرآیندهایی اشاره دارد که در کنترل، اصلاح و تفسیر تفکر مشارکت دارد (۹). فراشناخت از طریق فرآیندهایی همچون کنترل، نظارت، برنامه‌ریزی و تصحیح بر پردازش شناختی انسان اثرگذار بوده و در تعامل با شیوه پردازش هیجانی فرد بر سلامت روانی یا آسیب‌پذیری نسبت به آشفتگی‌های روانی نقش دارد (۱۰). بنابراین، توجه به فراشناخت نیز به عنوان سازه‌ای که فعالیت‌های شناختی فرد، وابسته به آن است و می‌تواند در بروز آشفتگی‌های روان‌شناختی تأثیرگذار باشد، حایز اهمیت است (۱۱). از طرفی برخی مطالعات حاکی از آن هستند که ابعاد هیجانی مانند پردازش هیجان می‌تواند در گرایش مثبت و یا منفی به فضای مجازی تأثیر داشته باشند (۱۲). پردازش هیجان فرآیندی است که به وسیله آن آشفتگی‌های هیجانی رو به زوال می‌روند (۱۳)، تا رفتار و تجربه‌های دیگر در افراد بدون مانع پیش رفته و افزایش یابد (۱۴). از نظر Rachman چهار دسته عواملی که ممکن است به مشکلاتی در پردازش هیجانی منجر شوند، عبارت از اجتناب شناختی، عدم تجربه خوگیری کوتاه‌مدت، افسردگی و عقاید بیش بها داده شده می‌باشند (۱۵). استفاده از راهبردهای پردازش هیجان می‌تواند در افزایش مهارت‌های عاطفی برای کاهش آشفتگی هیجانی و روانی مؤثر باشد (۱۶ و ۱۷). در همین راستا حمیدی و همکاران در پژوهش خود نشان دادند که حالات فراشناختی با گرایش به شبکه‌های مجازی در دانش آموزان رابطه دارد (۱۸). از طرفی Paul و Glassman در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که بین حالات فراشناختی در شبکه‌های مجازی و هیجان‌های منفی روابط معنی‌داری وجود دارد (۱). به عبارتی، استفاده نامناسب از شبکه‌های مجازی ناشی از سطح پردازش هیجان‌ات و باورهای فراشناختی در کاربران می‌باشد (۱۹). Lee در پژوهش خود به این نتیجه رسید که بین اطلاعات دریافتی از شبکه‌های مجازی و حالات فراشناختی در شبکه‌های مجازی و هیجان‌ات، رابطه معنی‌داری وجود دارد (۲۰).

کلاین (۲۸) و با احتساب احتمال وجود پرسشنامه‌های ناقص ۳۰۰ نفر به عنوان حجم نمونه به روش سرشماری انتخاب شدند. معیارهای ورود به پژوهش شامل جنسیت پسر، دانش آموزان متوسطه دوم مدارس سمپاد، پایه ۱۱، ساکن شهر گرگان، تکمیل فرم رضایت نامه آگاهانه، عدم وجود مشکلات روانشناختی و جسمانی جهت همکاری طبق گفته خود فرد بود. ملاک‌های خروج شامل تمایل به خروج از مطالعه در هر زمان و تکمیل ناقص پرسشنامه بود.

در فرآیند اجرایی در ابتدا قبل از شروع نمونه‌گیری توضیحاتی در خصوص هدف مطالعه و حفظ رازداری مطالب به آزمودنی‌ها داده شد و همزمان رضایت نامه آگاهانه و سپس پرسشنامه‌ها از دانش‌آموزان دریافت گردید. در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده از مدل‌یابی معادلات رگرسیونی ساختاری استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۸ و Amos نسخه ۲۳ استفاده شد. همچنین پژوهش حاضر با کد اخلاق IR.IAU.AH.REC.1398.059 در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز به ثبت رسید.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه شبکه‌های مجازی مجردی و همکاران

این پرسشنامه توسط مجردی و همکاران طراحی شده است (۲۹). پرسشنامه شامل ۱۹ سوال و شامل سه بعد میزان استفاده، نوع استفاده و میزان اعتماد به کاربر می‌باشد. این پرسشنامه بر مبنای طیف ۵ گزینه ای لیکرت از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم ساخته شده است. روایی سازه و محتوا توسط سازندگان تایید شد و مقدار ضریب آلفای کرونباخ میزان استفاده ۰/۷۶، نوع استفاده ۰/۸۰ و میزان اعتماد به کاربران ۰/۷۱ و کل ۰/۸۳ به دست آمد. در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ برای میزان استفاده ۰/۸۱، نوع استفاده ۰/۷۹ و میزان اعتماد به کاربران ۰/۶۶ و کل ۰/۸۰ به دست آمد.

۲. پردازش هیجانی باکر و همکاران

این مقیاس که توسط Baker و همکاران ساخته شده است (۳۰)، دارای ۲۵ سوال است. بر اساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای (۱ = به هیچ وجه تا ۵ = بی نهایت) درجه بندی می‌شود. این مقیاس، دارای ۵ مؤلفه‌ی فرونشانی، عدم تنظیم هیجان، عدم تجربه‌ی هیجانی، نشانه‌های عدم پردازش هیجانی و اجتناب می‌باشد. روایی سازه و محتوا توسط سازندگان تایید شده است و پایایی به روش آلفای کرونباخ فرونشانی ۰/۸۱، عدم تنظیم هیجان ۰/۸۷، عدم تجربه‌ی هیجانی ۰/۸۴، نشانه‌های عدم پردازش هیجانی ۰/۸۰، اجتناب ۰/۷۸ و کل آن ۰/۸۹ گزارش شده است و در پژوهش لطفی (۲۰۱۰) روایی سازه و محتوا تایید شده است و پایایی به روش آلفای کرونباخ

فرونشانی ۰/۸۰، عدم تنظیم هیجان ۰/۸۱، عدم تجربه‌ی هیجانی ۰/۷۸، نشانه‌های عدم پردازش هیجانی ۰/۷۵، اجتناب ۰/۷۴ و کل آن ۰/۸۳ گزارش شده است (۳۱). در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ فرونشانی ۰/۷۵، عدم تنظیم هیجان ۰/۷۴، عدم تجربه‌ی هیجانی ۰/۷۹، نشانه‌های عدم پردازش هیجانی ۰/۸۱، اجتناب ۰/۸۰ و کل آن ۰/۸۶ بدست آمده است

۳. پرسشنامه فرانشناخت حالتی اونیل و عابدی (۱۹۹۶)

این پرسشنامه توسط اونیل و عابدی ساخته شده است (۳۲). این آزمون دارای ۲۰ عبارت و ۴ زیر مقیاس آگاهی، راهبردهای شناختی، برنامه‌ریزی و بررسی خود است. به هر یک از زیر مقیاس‌ها، ۵ عبارت اختصاص داده شده است و آزمودنی باید در یک مقیاس لیکرت ۴ درجه‌ای (اصلاً: ۱ امتیاز، گاهی: ۲ امتیاز، معمولاً: ۳ امتیاز، خیلی زیاد: ۴ امتیاز) میزان موافقت یا مخالفت خود با هر یک از عبارات را مشخص کند. سازندگان روایی سازه و محتوا را تایید نمودند و پایایی به روش آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌هایی آگاهی فرا شناختی ۰/۷۲، راهبرد شناختی ۰/۸۱، برنامه‌ریزی ۰/۸۵، خود بازبینی ۰/۸۷ و کل ۰/۹۱ بوده است. همچنین در پژوهش دیگری، پایایی به روش آلفای کرونباخ محاسبه شد که ضرایب به دست آمده برای مؤلفه‌های آگاهی فرا شناختی ۰/۷۹، راهبرد شناختی ۰/۸۳، برنامه‌ریزی ۰/۸۱، خود بازبینی ۰/۸۲ و کل ۰/۹۴ بوده است (۳۳). در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌هایی آگاهی فرا شناختی ۰/۷۵، راهبرد شناختی ۰/۷۴، برنامه‌ریزی ۰/۸۱، خود بازبینی ۰/۸۲ و کل ۰/۸ بدست آمد.

یافته‌ها

در ابتدا با بررسی پیش فرض‌های آماری با استفاده از آزمون‌های، کشیدگی و چولگی، جعبه‌ای، کولموگروف-اسمیرنوف بررسی شد و توزیع نرمال داده‌ها و همچنین مدل اندازه‌گیری سه متغیر پژوهش تایید گردید.

نتایج مندرج در جدول ۱- همبستگی معناداری بین حالات فرانشناختی، پردازش هیجانی با گرایش به شبکه‌های مجازی در آزمودنی‌ها را نشان می‌دهد. بین حالات فرانشناختی و پردازش هیجانی با گرایش به شبکه‌های مجازی رابطه‌ی منفی معناداری (۰/۰۱) وجود داشت. به این معنا که با افزایش حالات فرانشناختی و پردازش هیجانی، گرایش به فضای مجازی در دانش‌آموزان کاهش می‌یابد.

با توجه به جدول ۲- مقدار ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب RMSEA برابر با ۰/۳۹ می‌باشد، لذا این مقدار کمتر از ۰/۱ بوده که نشان دهنده این است که میانگین مجذور خطاهای مدل مناسب است و مدل قابل قبول می‌باشد. همچنین مقدار کای دو به درجه آزادی (۲/۹۸۵) بین ۱ و ۳ می‌باشد و میزان شاخص CFI، GFI و

NFI نیز تقریباً برابر و بزرگتر از ۰/۹ می باشد که نشان می دهد مدل با توجه به جدول ۳-، مسیرهای حالات فراشناختی و پردازش هیجانی اثر مستقیم معناداری بر گرایش به شبکه های مجازی دارا اندازه گیری متغیرهای پژوهش، مدلی، مناسب بود.

جدول ۱: آماره های توصیفی و ماتریس همبستگی پیرسون بین حالات فراشناختی و پردازش هیجانی با گرایش به شبکه های مجازی

متغیر	M	SD	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
میل به آغازگری رفتار	۱۱/۸۲	۲/۴۵	۱													
متفاوت در رویارویی با موانع	۲۱/۶۸	۲/۵۸	۰/۶۶*	۱												
میل به گسترش تلاش	۱۳/۸۳	۳/۳۸	۰/۵۳*	۰/۴۹*	۱											
حالات فراشناختی	۴۱/۱۸	۵/۰۴	۰/۶۹*	۰/۷۸*	۰/۷۱*	۱										
اجتناب	۱۲/۵۴	۴/۵۲	۰/۱۶*	۰/۱۹*	۰/۱۷*	۰/۲۰*	۱									
نشانه عدم پردازش	۱۲/۳۲	۵/۳۰	۰/۱۹*	۰/۱۸*	۰/۲۲*	۰/۲۴*	۰/۶۳*	۱								
عدم تجربه	۱۴/۶۷	۴/۷۵	۰/۲۵*	۰/۲۴*	۰/۳۱*	۰/۳۴*	۰/۴۷*	۰/۴۶*	۱							
عدم تنظیم هیجانی	۱۳/۷۵	۴/۰۶	۰/۱۸*	۰/۱۹*	۰/۱۲*	۰/۱۴*	۰/۴۸*	۰/۵۳*	۰/۴۹*	۱						
فرونشانی	۱۶/۲۵	۴/۸۶	۰/۲۱*	۰/۲۸*	۰/۱۷*	۰/۲۲*	۰/۵۱*	۰/۶۲*	۰/۶۵*	۰/۵۴*	۱					
پردازش هیجانی	۷۸/۲۵	۱۹/۵۸	۰/۲۶*	۰/۱۹*	۰/۲۷*	۰/۲۳*	۰/۶۷*	۰/۷۵*	۰/۷۹*	۰/۸۱*	۰/۷۷*	۱				
میزان استفاده	۱۳/۷۳	۲/۴۱	۰/۲۰*	۰/۲۵*	۰/۲۳*	۰/۲۶*	۰/۱۹*	۰/۲۳*	۰/۱۶*	۰/۱۴*	۰/۱۹*	۰/۲۲*	۱			
نوع استفاده	۱۰/۲۴	۱/۸۴	۰/۲۳*	۰/۲۲*	۰/۲۴*	۰/۲۸*	۰/۱۹*	۰/۱۸*	۰/۱۰*	۰/۱۷*	۰/۱۸*	۰/۲۴*	۰/۵۴*	۱		
میزان اعتماد به کاربران	۱۵/۳۵	۱/۷۸	۰/۱۹*	۰/۲۰*	۰/۱۸*	۰/۲۶*	۰/۱۹*	۰/۲۰*	۰/۱۲*	۰/۱۹*	۰/۱۹*	۰/۲۰*	۰/۴۳*	۰/۵۴*	۱	
گرایش به فضای مجازی	۳۹/۳۲	۵/۱۳	۰/۲۴*	۰/۲۷*	۰/۲۵*	۰/۳۱*	۰/۱۹*	۰/۲۴*	۰/۱۶*	۰/۲۰*	۰/۲۱*	۰/۲۸*	۰/۶۱*	۰/۶۹*	۰/۷۰*	۱

* در سطح ۰/۰۱ معنی داری است.

جدول ۲: شاخص های برازش حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها و متغیرها

نام آزمون	توضیحات	مقادیر قابل قبول	مقدار به دست آمده
X2/df	کای اسکور نسبی	<۳	۲/۹۸۵
RMSEA	ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب	<۰/۱	۰/۰۳۹
GFI	شاخص برازندگی تعدیل یافته	>۰/۹	۰/۹۹۰
NFI	شاخص برازش نرم	>۰/۹	۰/۹۹۶
CFI	شاخص برازش مقایسه ای	>۰/۹	۰/۹۹۱
DF	۱۲۸		

جدول ۳: برآورد مستقیم مدل با روش حداکثر درست نمایی (ML)

متغیر	b	β	R ²	t	Sig
حالات فراشناختی برگرایش به شبکه های مجازی	-۰/۴۱۳	-۰/۲۳۶	۰/۰۹۷	۵/۴۵۰	۰/۰۰۰
پردازش هیجانی بر گرایش به شبکه های مجازی	-۰/۳۵۷	-۰/۲۲۱	۰/۰۷۸	۴/۵۶۸	۰/۰۰۰

1. maximum likelihood

جدول ۴: برآورد مستقیم مدل با روش بوت استرپ

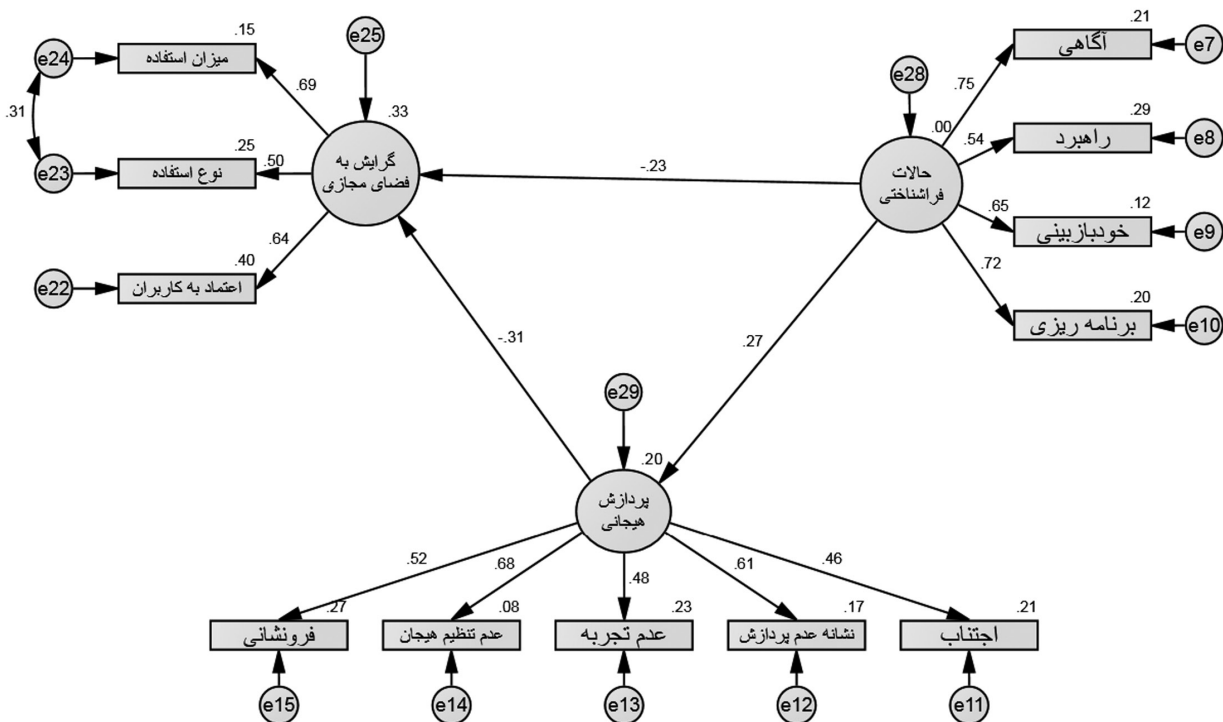
متغیر	مقادیر	حد پایین	حد بالا	معناداری
حالات فراشناختی بر گرایش به شبکه های مجازی از طریق میانجی پردازش هیجانی	-۰/۳۳۴	-۰/۲۳۴	-۰/۳۸۷	۰/۰۰۰

با حالات فراشناختی در شبکه‌های مجازی و هیجانات رابطه معنی‌داری وجود دارد (۲۰). Paul و Glassman در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که بین حالات فراشناختی در شبکه‌های مجازی و هیجان‌های منفی روابط معنی‌داری وجود دارد (۱). حمیدی و همکاران در پژوهش خود نشان دادند که حالات فراشناختی با گرایش به شبکه‌های مجازی در دانش‌آموزان ارتباط دارد (۱۸). آلن و همکاران در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که استفاده نامناسب از شبکه‌های مجازی به دلیل سطح پردازش هیجانات و باورهای فراشناختی در کاربران می‌باشد (۱۹). حالات فراشناختی اندک و پردازش هیجانی منفی با آمادگی به گرایش به اعتیاد رابطه مثبت و معناداری دارند (۳۴). از جهتی دیگر به نظر می‌رسد که این نقص پردازش به یک سبک شناختی-عاطفی اشاره دارد که نتیجه آن اختلال خاص در بیان و پردازش هیجانات است و معنای حقیقی آن، پریشانی در توصیف کلامی احساسات است (۲). مفهوم هیجانات منفی اساساً با مشکل در تشخیص و بیان احساسات، خیال بافی بسیار کم، سبک شناختی با جهت‌گیری بیرونی و وابسته به محرک و همچنین مشکل در تمیزدادن بین احساسات و حواس فیزیکی مشخص می‌شود (۱۲)، که حالات فراشناختی فرد را به سمتی سوق می‌دهد که ناهنجار جلوه می‌نماید (۳۵) و می‌تواند رفتارهای مبتنی بر هیجانات را در تمامی

بودند. به طور مشخص حالات فراشناختی $-۰/۲۶۷$ بر گرایش به شبکه‌های مجازی اثر داشت و پردازش هیجانی $-۰/۲۲۱$ بر گرایش به شبکه‌های مجازی موثر بود. همان گونه که در جدول-۴ مشاهده می‌گردد، دو مسیر غیر مستقیم در نظر گرفته شده با توجه به مقادیر به دست آمده، به روش بوت استرپ در سطح $(۰/۰۱)$ معنادار و مورد تایید واقع گردید. مطابق با شکل ۲، نشان داده می‌شود که $۰/۳۳$ از پراکندگی متغیر گرایش به فضای مجازی تحت تأثیرسازگاری اجتماعی و نظریه ذهن است.

بحث

هدف اصلی از این پژوهش بررسی نقش واسطه‌ای پردازش هیجانی در رابطه با حالات فراشناختی بر گرایش به شبکه‌های مجازی در دانش‌آموزان تیزهوش بود و با توجه به نتایج تحلیل انجام شده، پردازش هیجانی در رابطه بین حالات فراشناختی با گرایش به شبکه‌های مجازی در دانش‌آموزان تیزهوش اثر غیرمستقیمی دارد. همچنین این نتایج در جهت روابط متغیرها همسو با یافته‌هایی است مانند Lee که در پژوهش خود به این نتیجه رسید که بین اطلاعات دریافتی از شبکه‌های مجازی

شکل ۲: مدل نهایی آزمون شده به همراه آماره های پیش بینی استاندارد شده

پیشنهاد می شود پژوهش های انجام گرفته در این حیطه در حوزه های گسترده تر و با نمونه هایی از جامعه های مختلف و بزرگتر انجام پذیرد تا نتایج، قابلیت تعمیم بیشتری داشته باشد. در مدارس تیزهوشان مشاوران و روانشناسان با توجه به آموزش هایی مبتنی بر تنظیم هیجان و بهبود حالات فراشناختی می توانند گرایشات منفی به فضای مجازی را دانش آموزان تیزهوش کاهش دهند.

محدودیت ها

این پژوهش با محدودیت های تحقیق روبرو بوده است؛ محدود شدن پژوهش به دانش آموزان مدارس تیزهوشان، جنسیت پسر، مدارس متوسطه دوم و پایه یازدهم، نیمسال اول ۱۳۹۸ شهر گرگان و همچنین محدود بودن به استفاده از پرسشنامه با ویژگی خود گزارش دهی از این جمله می باشند.

نتیجه گیری

این پژوهش نشان داد که پردازش هیجانی در ارتباط با حالات فراشناختی با گرایش به شبکه های مجازی دانش آموزان نقش میانجی را دارا است. به طور کلی ۰/۳۳ از واریانس تبیین شده ی گرایش به شبکه های مجازی توسط پردازش هیجانی و حالات فراشناختی در مسیرهای مستقیم و غیر مستقیم قابل تبیین بود. به طور کلی دانش آموزانی که حالات فراشناختی قوی تری دارند، پردازش هیجانی بهتری داشته و گرایش منفی کمتری به فضای مجازی داشتند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از تمامی کارکنان مدرسه تیزهوشان و دانش آموزان شرکت کننده در پژوهش بابت همکاری آنان تشکر می نمایند. این مقاله بر گرفته از پایان نامه دکتری آقای علیرضا سنگانی از دانشگاه آزاد اسلامی اهواز بود و بین نویسندگان هیچ گونه تعارض منافی وجود نداشت. منابع مالی این پژوهش تماماً توسط محققین این پژوهش تهیه گردید.

حالات تحت تاثیر قرار دهد (۱۵). گمان می رود که این ویژگی ها، یک نوع کمبود در پردازش شناختی و نظم دهی حالت های عاطفی را منعکس می کنند. Lee و Chou نشان دادند که حالات فراشناختی اندک به عنوان نارسایی در درک، پردازش و توصیف هیجان، می توانند آمادگی برخی افراد به وابستگی به فضای مجازی و مواد را موجب شوند (۳۶). از آنجایی که افراد با هیجانات منفی، نشانه های بدنی انگیزختگی هیجانی را بد تفسیر می کنند و درماندگی هیجانی را از طریق شکایت های بدنی نشان می دهند، در اقدامات درمانی نیز به دنبال درمان نشانه های متفاوتی هستند (۱۶). به همین دلیل احتمال گرایش به فضای مجازی در آن ها وجود دارد (۸). به طوری که افراد با هیجانات منفی، احساس های نامتمایز دارند و این احساس ها همراه با یک برانگیختگی جسمانی است (۹). اما به علت مشکل در تمایز، توصیف و تنظیم احساس ها، برانگیختگی فعال باقی مانده و از بین نمی رود، که می تواند مبدل به یک حالت فراشناختی نامناسب گردد که یک الگو یا طرحواره ی ناسازگار را شکل می دهد و این امر باعث اختلال در دستگاه عصبی خودکار و دستگاه ایمنی می شود (۳۰). چنین برانگیختگی که همراه با هیجانات است، باعث تولید علائم بیماری های جسمی و اضطراب و افسردگی می شود و در نهایت ممکن است وابستگی به فضای مجازی به منظور کاهش این علائم و کاستن از میزان اضطراب و افسردگی فرد با هیجانات بالا صورت گیرد. حالات فراشناختی مانند راهبرد و آگاهی مثبت به عنوان توان در پردازش شناختی اطلاعات می باشد (۱۵). وقتی سازگاری مثبت وجود داشته باشد فرد از نظر عاطفی و شناختی دچار آشفتگی و درماندگی نمی شود و این ناتوانی، سازمان عواطف و شناخت های فرد را مختل نمی سازد (۱۱). بنابراین، این افراد به دلیل آگاهی هیجانی و توان در پردازش شناختی احساسات خود، معمولاً قادر به شناسایی، درک و توصیف هیجان های خویش هستند و توانایی بالاتری در سازگاری با شرایط تنش زا دارند (۳۴). در صورتی که افراد نتوانند هیجان های منفی ناشی از تنش را بیان و تخلیه کنند، بخش روان شناختی سیستم های ابراز هیجان و پریشانی روانی افزایش می یابد، که در نتیجه برای کاستن تنش، به گرایش رفتاری ناسازگار گونه به هر روشی و در هر مکانی مانند فضای مجازی جهت تخلیه هیجانات و فشارها روی می آورند (۳۵).

منابع

1. Paul N, Glassman M. Relationship between internet self-efficacy and internet anxiety: A nuanced approach to understanding the connection. *Australasian Journal of Educational Technology* 2017; 31;33(4), 42-53.
2. Ozturk FO, Ekinici M, Ozturk O, Canan F. The relationship of affective temperament and emotional-behavioral difficulties to internet addiction in Turkish teenagers. *ISRN Psychiatry* 2013;2013:961734. d
3. Li D, Zhang W, Li X, Zhou Y, Zhao L, Wang Y. Stressful life events and adolescent Internet addiction: The mediating role of psychological needs satisfaction and the moderating role of coping style. *Computers in Human Behavior*. 2016;63:408-15.
4. Chou C, Lee YH. The moderating effects of Internet parenting styles on the relationship between Internet parenting behavior, Internet expectancy, and Internet addiction tendency. *The Asia-Pacific Education Researcher* 2017;26(3-4):137-46.
5. Tahmassian K, Gholamrezaee M. The relationship between self-efficacy and peer rejection in adolescents. *Modern Psychological Research* 2009; 4(14): 107-23.

6. Allen A, Kannis-Dymand L, Katsikitis M. Problematic internet pornography use: The role of craving, desire thinking, and metacognition. *Addict Behav* 2017;70:65-71.
7. Fergus TA, Spada MM. Cyberchondria: Examining relations with problematic Internet use and metacognitive beliefs. *Clin Psychol Psychother* 2017;24(6):1322-1330.
8. Duman B, Semerci Ç. The Effect of a Metacognition-Based Instructional Practice on the Metacognitive Awareness of the Prospective Teachers. *Universal Journal of Educational Research* 2019;7(3):720-8.
9. Garrison DR, Akyol Z. Toward the development of a metacognition construct for communities of inquiry. *The Internet and Higher Education* 2015;24:66-71.
10. Imuta K, Henry JD, Slaughter V, Selcuk B, Ruffman T. Theory of mind and prosocial behavior in childhood: A meta-analytic review. *Dev Psychol* 2016;52(8):1192-205.
11. Soto C, Gutiérrez de Blume AP, Jacovina M, McNamara D, Benson N, Riffo B. Reading comprehension and metacognition: The importance of inferential skills. *Cogent Education* 2019;6(1):1565067.
12. Skerbetz MD, Kostewicz DE. Consequence choice and students with emotional and behavioral disabilities: Effects on academic engagement. *Exceptionality* 2015;23(1):14-33.
13. Gao T, Li J, Zhang H, Gao J, Kong Y, Hu Y, et al. The influence of alexithymia on mobile phone addiction: The role of depression, anxiety and stress. *J Affect Disord* 2018;225:761-766.
14. Himachi M, Hashiro M, Miyake R. Differences in processing of emotional faces by avoidance behavior: In the case of university students with acne. *Journal of Psychosomatic Research* 2018;109:108.
15. Rachman S. Emotional processing. *Behav Res Ther* 1980;18(1):51-60.
16. Kohoulat N, Hayat AA, Dehghani MR, Kojuri J, Amini M. Medical students' academic emotions: the role of perceived learning environment. *J Adv Med Educ Prof* 2017;5(2):78-83.
17. Pekrun R, Hall NC, Goetz T, Perry RP. Boredom and academic achievement: Testing a model of reciprocal causation. *Journal of Educational Psychology* 2014;106(3):696-709.
18. Hamidi M, Jalalifarhani M, Rajabi H, Yousefjamal F. Clarifying Association of Various Types of Social Skills, Self-efficacies, Lifestyles, with Internet Addiction Disorders (IAD) in High School Sport Students of Ilam Province. *scientific journal of ilam university of medical sciences* 2018;26(1):1-2.
19. Allen A, Kannis-Dymand L, Katsikitis M. Problematic internet pornography use: The role of craving, desire thinking, and metacognition. *Addict Behav* 2017;70:65-71.
20. Lee YM. Seeking academic information on the Internet: Doctoral students' Internet self-efficacy and emotions. In 2017 12th International Conference for Internet Technology and Secured Transactions (ICITST). 2017, 11, 320-324.
21. Lavrijsen J, Soenens B, Verschueren K. Perfectionism, school burnout and engagement: a comparison of gifted and non-gifted students. In 16th conference of the European Association for Research on Adolescence (EARA). 2018.
22. Jonassen DH. *Learning to solve problems: A handbook for designing problem-solving learning environments*. Routledge; 2010.
23. Hoffman J. The impact of teachers' perceptions and their instructional practices on reading engagement of typical and gifted-students in grades 3-5. St. John's University (New York), School of Education and Human Services; 2016.
24. Beckmann E, Minnaert A. Non-cognitive Characteristics of Gifted Students With Learning Disabilities: An In-depth Systematic Review. *Front Psychol* 2018;9:504.
25. Worrell FC, Subotnik RF, Olszewski-Kubilius P, Dixon DD. Gifted Students. *Annu Rev Psychol*. 2019;70:551-576.
26. Kohan-Mass J, Tal L. Differences in self-efficacy beliefs between girls in the top 1.5% and the top 3% in general cognitive ability who participate in gifted programs. *Gifted Education International* 2019;35(1):20-36.
27. Agalotis I, Kalyva E. Motivational Differences of Greek Gifted and Non-Gifted High-Achieving and Gifted Under-Achieving Students. *International Education Studies*. 2019;12(2):45-56.
28. Kline RB. Promise and pitfalls of structural equation modeling in gifted research.
29. Mojarradi V, Eslami A, Jamal S. Studying the Status of use of Virtual Social Network among the Students in Northern Khorasan province. *North Khorasan Police Knowledge Quarterly*. 2014; 1(4): 99-85.
30. Baker R, Thomas S, Thomas PW, Gower P, Santonastaso M, Whittlesea A. The Emotional Processing Scale: scale refinement and abridgement (EPS-25). *J Psychosom Res* 2010;68(1):83-8.
31. Lotfi S. The Role of Social Judgment and Emotional Processing in the Antecedents of the Response of Women with Social Fu. M.Sc. in Public Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, 2010.
32. Thorpe LP, Clark WW, Tiegs EW. California test of personality, 1953 revision. Forms AA and BB, Primary, Elementary, Intermediate, Secondary, Adult levels.
33. Khodayari Fard M, Nosrat M, Ghojari Bona, B. Final report of the research project under the auspices of the Oppressed and Veterans of the Islamic Revolution, 2002.
34. Schimmenti A, Passanisi A, Caretti V, La Marca L, Granieri A, Iacolino C, et al. Traumatic experiences, alexithymia, and Internet addiction symptoms among late adolescents: A moderated mediation analysis. *Addict Behav* 2017;64:314-320.
35. Chiu SI. The relationship between life stress and smartphone addiction on Taiwanese university student: A mediation model of learning self-efficacy and social self-efficacy. *Computers in Human Behavior* 2014;34:49-57.